

Handläggare
Astrid Thornberg
Telefon: 08-508 25 911

Till
Kommunstyrelsen

Remiss av Betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)

Kontorsyttrande - svar på remiss från kommunstyrelsen dnr
KS 2019/1270

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Sedan 2017 har Sverige ett nytt mål för funktionshinderspolitiken som har sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Bedömningen från regeringen är att arbetet behöver effektiviseras för att nå målen fortare. Styretredningen har fått i uppdrag att se över styrning och uppföljning för att möjliggöra detta.

Mål inom prioriterade samhällsområden, arbetssätt och uppföljning ska enligt förslagen tydligt kopplas till det nya nationella målet för politiken och till förverkligandet av rättigheter.

Utredningen lyfter fram sju samhällsområden av särskild betydelse och hur funktionshinderspolitiken ska genomföras inom dessa, liksom i samhället i stort. För varje samhällsområde ska det finnas en myndighet med ett särskilt samordnande ansvar gentemot övriga samhället. Myndigheten för delaktighet (MFD) ska ansvara för den övergripande uppföljningen och analysen.

Utredningen föreslår därutöver att förordningen som styr myndigheternas ansvar för funktionshinderpolitiken skärps, att principen om universell utformning – att göra rätt från början för att se till att alla kan använda samma saker och tjänster – ska vara vägledande, att kunskapen om levnadsvillkoren för människor med funktionsnedsättning ska öka, bland annat genom ny officiell statistik, samt att en nationell samordnare tillsätts.

Förvaltningen ställer sig överlag positiv till de förslag som lyfts fram i betänkandet och föreslår att socialnämnden hänvisar till detta kontorsyttrande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till socialnämnden för yttrande senast 2019-10-15. Då socialnämndens oktobermöte äger rum 2019-10-22 besvaras remissen i form av ett kontorsyttrande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor på socialförvaltningen.

Ärendet

Sedan 2017 har Sverige ett nytt mål för funktionshinderspolitiken som har sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Målet är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. I arbetet ska jämställdhets- och barnrättsperspektivet beaktas.

Den nya politiken har fyra inriktningsområden:

- Universell utformning och göra rätt från början
- Rätta till befintliga brister
- Individuellt stöd
- Förhindra diskriminering

Bedömningen från regeringen är att arbetet behöver effektiviseras för att nå målen fortare. Styrutredningen har fått i uppdrag att se över styrning och uppföljning för att möjliggöra detta.

Utgångspunkten i arbetet har varit principen om universell utformning – att göra rätt från början men även ta bort nuvarande hinder och ge möjlighet till stöd som ökar självständighet. Allt i syfte att förebygga och motverka diskriminering av människor med funktionsnedsättning.

Styrning

Förtroendevaldas roll på olika samhällsnivåer lyfts som avgörande för att politiken ska förverkligas där styrning och uppföljning ska bidra till ett effektivt genomförande

Utredningen föreslår en förhandlings- och samverkansbaserad interaktiv samhällsstyrning där beslutsfattande decentraliseras och sker i nätverk med aktörer från offentlig, ideell och privat sektor.

Utredningen menar att de skiftande förutsättningarna för att uppnå den nya politikens mål på olika samhällsområden talar för att utveckla den statliga styrningen i denna riktning. Vidare lyfts att denna styrning ger möjligheter att involvera funktionshindersrörelsen, kommunsektorn, arbetsmarknadens parter och andra i det konkreta genomförandet av politiken.

Då den svenska samhällsmodellen bygger på att kommuner och regioner tar ansvar för välfärden anses sektorns sätt att arbeta med genomförandet central för att det nationella målet ska uppnås. Kommunernas funktion har utifrån det en central roll i förslagen.

Utifrån att funktionspolitiken berör hela samhället menar styrutredningen att vissa samhällsområden av särskild betydelse behöver prioriteras för att snabbare nå målet och de som ansvarar för olika områden behöver samarbeta.

Utredningen lyfter sju områden som extra viktiga att arbeta med för att nå det nya funktionshinderspolitiska målet. Utredningen har även tagit fram övergripande mål och arbetsformer för områdena samt hur arbetet ska gå till samt vilka myndigheter som får det samordnande ansvaret.

Område	Samordnande myndighet
Arbete	Arbetsförmedlingen
Utbildning	Statens skolverk
Transporter	Trafikverket
Kultur	Statens kulturråd
Vård (hälsovård, sjukvård, tandvård)	Socialstyrelsen
Socialvälfärd och trygghet	Socialstyrelsen
Bostäder (och planering av nya hus)	Boverket

De samordnade myndigheterna ska ta fram planer och ansvara för hur arbetet ska genomföras, ta fram indikatorer, samarbeta med kommuner och organisationer. Myndigheterna föreslås rapportera hur arbetet förlöper inom respektive område till regeringen var annat år och i en större rapport vart fjärde.

Myndigheten för delaktighet (MFD) är tänkt få i uppdrag att göra en övergripande rapport som baseras på rapporter från de olika områdena.

Utöver de prioriterade samhällsområdena lyfts sju frågor av särskild vikt och ska enligt utredningen därför genomgående prioriteras i styrning och uppföljning av funktionshinderspolitiken. Dessa områden är:

- Digitalisering
- Demokratisk delaktighet
- Rättssäkerhet och rättsväsende
- Fritid och idrott
- Folkhälsa
- Upphandling
- Konsumentfrågor

Uppföljning

För bedömning hur olika aktörer och verksamheter lyckas förverkliga politiken föreslår utredningen ett sammanhållet system för uppföljning och analys hur det nationella målet uppfylls. Förslaget är att uppföljningen inriktas mot centrala aspekter som levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning, politikens genomförande, resultat och effekter samt analys av hinder för jämlikhet och delaktighet.

Uppföljningen föreslås ske i samverkan med funktionshindersrörelsen, kommunsektorn, andra myndigheter och övriga berörda aktörer. För att bredda uppföljningen föreslås att det även inhämtas kunskapsunderlag från olika källor såsom myndigheter, akademisk forskning och forskningsinstitut.

MFD är tänkt som ansvarig för den övergripande uppföljningen och analysen samt lyfta fram problem och brister samt identifiera påverkbara hinder för jämlikhet och delaktighet.

För att bättre kunna visa hur levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning ser ut lämnas förslag att Statistiska centralbyrån (SCB) på regerings uppdrag utvecklar statistik och metoder i samarbete med forskare, andra myndigheter och Rådet för främjande kommunala analyser och internationellt utbyta.

Reformarbete

Utredningen menar att genomförandet av en ny funktionshinderspolitik kräver ett omfattande reformarbete som berör hela samhället och har uppmärksammat ett antal hinder för ett effektivt genomförande. Bilden de erhållit efter samtal med olika aktörer är att en hel del arbete återstår för att den nya politiken ska kunna få genomslag och att den politiska uppbackningen på alla nivåer är av största betydelse och avgörande för vilket långsiktigt resultat politiken ska få.

Utredningen lyfter att olika områden kommit olika långt i sitt arbete, att uppgifts- och ansvarsfördelning varierar samt att enskilda aktörers förmåga och vilja att vara drivande varierar. Man har uppfattat en vilja, kompetens och förmåga att ta ansvar för människors delaktighet men även uppmärksammat stora behov av att stärka kunskapen om politiken och det konkreta arbetet med att uppnå delaktighet för alla invånare.

Utifrån det utredningen uppmärksammat och för att den nya politiken ska få ett genomslag anser utredningen att det behövs ett flexibelt och operativt stöd för ett effektivt genomförande som involverar relevanta aktörer och föreslår att en nationell samordnare, som stöttar dialog kring genomförande av den nya politiken, tillsätts.

För att stärka samverkan, involvering och kunskap ska en rådgivande expertgrupp knytas till samordnaren. Förslagsvis består gruppen av representanter för funktionshindersrörelsen, kommunal och statlig sektor samt akademien.

Jämställdhetsanalys

I det nationella målet som riksdagen slagit fast beaktas jämställdhet genom de allmänna principer som gäller för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Av målet framgår också att det ska bidra till ökad jämställdhet.

Personer med funktionsnedsättning löper en större risk att inte behandlas jämställt i kontakten med samhället. Utmärkande mellan könen är att kvinnor/flickor med funktionsnedsättning ofta är utsatta för än större risk, både inom och utom hemmet, för våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande. I arbete bör man därför uppmärksamma och beakta de könsspecifika hinder som kan finnas för att rättigheterna ska kunna uppnås.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig överlag positiv till de förslag som lyfts fram i betänkandet.

Förvaltningen delar utredningens bedömning att politikens ansvar på alla nivåer är av vikt för att funktionshinderspolitiken ska få ett genomslag i det svenska samhället samt att en tydlig styrning och ansvarsfördelning kan skapa förutsättningar för att målet med politiken uppfylls.

De prioriterade områdena har tydlig koppling och relevans till politiken. Förvaltningen ser vikten av att ansvaret blir tydligt för de prioriterade områdena och att en fungerande samverkan mellan områdena också är en viktig faktor i hur arbetet fortlöper.

Förvaltningen vill lyfta fram att det är av vikt att de mål och indikatorer som tas fram ligger i linje med Agenda 2030 och konventionen för att undvika att egna mål utvecklas, nationella gemensamma mål är en viktigt utgångspunkt i arbetet.

Det är positivt att nyttja befintlig kompetens samtidigt ställer sig förvaltningen frågan om den brist på kunskap och de skillnader som utredningen uppmärksammar undanröjs genom att decentralisera beslutsfattandet. Förvaltningen tänker att detta kan behöva mötas upp även på fler sätt.

Utredningens förslag att tillsätta en neutral samordnare är bra. Förvaltningen instämmer i att det bör vara en obunden person och vill lyfta vikten av att det råder enighet kring samordnarens mandat för att skapa förutsättningar för ett bra arbete.

Det nationella målet ska bidra till ökad jämställdhet vilket utredningen beaktat i sina förslag och bör leda till positiva konsekvenser och att förutsättningarna blir bättre för personer med funktionsnedsättning. Barnperspektivet i förslagen bedöms leda till att barn med funktionsnedsättning ges ökade förutsättningar till jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället.

Utredningen lyfter fram betydelsen av kunskap om FN konventionen samt behovet av spridning av kunskapen. FN konventionen har lagt fram delar om det nationella politiska ansvaret, vikten av att involvera funktionshindersrörelsen och flera parter i genomförandet samt ansvaret på regional och lokalnivå. Förvaltningen instämmer i att det finns ett behov av kunskap och att delarna i förslaget kan skapa förutsättning för att funktionshinderspolitikens genomförs.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden hänvisar till detta kontorsyttrande som svar på remissen.

Bilaga

Betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)